

Innst. O. nr. 65

(2001-2002)

Innstilling frå samferdselskomiteen om lov om omdanning av statens jernbanetraffikkselskap (NSB BA) og statens postselskap (Posten Norge BA) til aksjeselskaper og lov om tilbud av grunnleggjende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett

Ot.prp. nr. 82 (2001-2002)

Til Odelstinget

1. SAMANDRAG

1.1 Innleiing

Regjeringen legger i proposisjonen fram forslag til lov om omdanning av statens jernbanetraffikkselskap (NSB BA) og statens postselskap (Posten Norge BA) til aksjeselskaper. Lovutkastet er en oppfølging av forslag fremmet i St.prp. nr. 62 (2001-2002) Om omdanning av NSB BA og Posten Norge BA til aksjeselskaper.

NSB BA og Posten Norge BA er i dag såkalte særlovselskaper. Organiseringen mv. av selskapene går fram av særskilt lovgivning.

Hovedformålet med omdanningsloven som foreslås i proposisjonen er å regulere forholdet til jernbanetraffikkselskapsloven og postselskapsloven og fastsette nødvendige overgangsregler i forbindelse med omdanningene til aksjeselskaper.

I tillegg inneholder proposisjonen forslag til lov om tilbud av grunnleggjende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett. Lovforslaget har sin bakgrunn i at gjeldende bestemmelser om dette er regulert i postselskapsloven, som oppheves i forbindelse med omdanningen av Posten til aksjeselskap, og at tilsvarende regler etter Samferdselsdepartementets vurdering bør videreføres.

1.2 Omdanning av selskapa

I kapittel 2 i proposisjonen gis det en kort omtale av hvordan omdanningene av selskapene til aksjeselskaper gjennomføres. Lovforslaget sikrer bl.a. at den igangværende virksomheten i selskapene kan brukes som innskuddskapital i de nye selskapene. Aksjeselskapene vil ellers bli stiftet i tråd med reglene om stiftelse av aksjeselskaper i aksjeloven.

Det foreslås at NSB og Posten etableres som aksjeselskaper 100 pst. eid av staten og underlagt den generelle aksjelovgivning, herunder særreglene for statsaksjeselskaper. Jernbanetraffikkselskapsloven og postselskapsloven vil dermed måtte oppheves i forbindelse med omdanningene, jf. lovutkastet § 9 nr. 1 og 2.

Omdanningene forutsettes å skje ved at NSB BAs og Posten Norge BAs eiendeler, rettigheter og forpliktelser overføres som en helhet til henholdsvis NSB AS og Posten Norge AS i forbindelse med stiftelsen av aksjeselskapene. Som vederlag mottar staten aksjer i hhv. NSB AS og Posten Norge AS. I tillegg til at igangværende virksomhet skytes inn i aksjeselskapene er det i stortingsproposisjonen om saken foreslått at staten skyter inn ny egenkapital og at statens ansvarlige lån til Posten Norge BA gjøres om til egenkapital i Posten Norge AS. Som totalt vederlag for dette mottar staten alle aksjer i de nye aksjeselskapene.

§ 6 første ledd inneholder en bestemmelse som hindrer kreditorer og andre rettighetshavere i å motsette seg at NSB AS og Posten Norge AS i forbindelse med omorganiseringen overtar henholdsvis NSB BAs og Posten Norge BAs forpliktelser.

1.3 Overgangsreglar

I kapittel 3 i proposisjonen er det foreslått enkelte overgangsregler i forbindelse med omdanningene som svarer til det som har vært vanlig ved tidligere omdanninger av statlige virksomheter, herunder om omregistrering i registre ved navneendring og om overføring av offentlige rettigheter mv. I tillegg er det som en oppfølging av forslag fremmet i stortingsproposisjonen foreslått bestemmelser som sikrer videreføring av gjeldende lovregler om ventelønn og fortrinnsrett for tilsatte i NSB og Posten fram til 1. januar 2005, jf. § 7.

1.4 Særskilde forhold knytta til NSB

Omdanning av forvaltningsbedriften NSBs trafikkdel til NSB BA, jf. behandlingen av St.prp. nr. 2/ Innst. S. nr. 31 (1996-97) Om endret tilknytningsform for Postverket og NSBs trafikkdel m.m., skjedde ved en deling av en samlet jernbanevirksomhet, jf. NSB BA og Jernbaneverket.

Arbeidet med delingen av eiendelene etter forvaltningsbedriften NSB har tatt tid. Ved omdanningen av NSB BA til aksjeselskap er det derfor nødvendig at bestemmelsene i jernbanetraffikklovens § 72 annet ledd knyttet til overføringer av eiendeler/eiendommer fra forvaltningsbedriften NSB til særlovselskapet NSB, også gjøres gjeldende for aksjeselskapet NSB, se forslag til § 2.

1.5 Tilbud av banktjenester gjennom Posten sitt ekspedisjonsnett

Posten Norge BA er pålagt å tilby grunnleggende banktjenester gjennom hele sitt ekspedisjonsnett. Selve forpliktelsen til å tilby slike tjenester er ikke lovregulert, men går fram av konsesjonen til Posten og selskapets vedtekter. I forbindelse med omdanningen av Postbanken BA til aksjeselskap i 1999 ble det ved lov 18. juni 1999 nr. 42 innarbeidet en ny bestemmelse i postselskapsloven hvorefter Posten skal inngå avtale med finansinstitusjon der denne gis enerett og pålegges plikt til å tilby grunnleggende banktjenester gjennom hele Postens ekspedisjonsnett.

Ved omdanningen av Postbanken BA til aksjeselskap og opphevingen av postbankloven i den forbindelse, var det viktig fortsatt å sikre denne type banktjenester i hele landet og at den gjeldende avtalen mellom Posten og Postbanken om dette kunne videreføres.

Videreføring av avtalen mellom Posten og Postbanken var et sentralt element i fusjonsavtalen mellom Postbanken og DnB, og fortsatt sikring av tilbudet av banktjenester gjennom postnettet var en viktig del av beslutningsgrunnlaget for Stortingets samtykke til fusjonen.

Postselskapsloven, inkl. § 4a om avtale med finansinstitusjon, oppheves i forbindelse med omdanningen av Posten til aksjeselskap, og det er derfor vurdert om og hvordan dagens regulering bør videreføres.

Det foreslås ingen endringer i Postens plikt til å tilby grunnleggende banktjenester gjennom sitt ekspedisjonsnett nå. Det foreslås imidlertid at forpliktelsen lovfestes direkte. Dermed vil det ikke være tvil om at dette er en samfunnsplågt oppgave for Posten. På sikt bør det vurderes om Postens forpliktelser på grunn av utviklingen i bankmarkedet og endrede kundebehov f.eks. kan begrenses til de deler av ekspedisjonsnettet som befinner seg i geografiske områder der det ikke tilbys grunnleggende banktjenester gjennom andre kanaler.

Samferdselsdepartementet foreslår at lovbestemmelsen om Postens plikt til å tilby grunnleggende banktjenester i sitt ekspedisjonsnett gjøres nøytral i forhold til om selskapet skal inngå avtale med en eller flere finansinstitusjoner for å sikre dette. Det legges imidlertid til grunn at Posten inntil konsekvensene av en mulig oppsplitting på flere banker er nærmere vurdert, viderefører dagens ordning med at én bank har plikt og enerett til å tilby grunnleggende banktjenester gjennom selskapets ekspedisjonsnett. I denne forbindelse må konsekvensene for Postens muligheter til å oppfylle sine forpliktelser og for gjeldende avtale med DnB/Postbanken vurderes nøye.

Det foreslås at det gis en ny lov om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Postens ekspedisjonsnett.

I tillegg til lovfesting av Postens forpliktelser foreslås det i loven også innarbeidet en definisjon av "grunnleggende banktjenester" og en videreføring av dagens bestemmelser i postselskapsloven § 4a annet ledd om taushetsplikt for ansatte og revisor i Posten, jf. lovforslaget § 3.

1.6 Økonomiske og administrative konsekvensar

Omdanningene av NSB BA og Posten Norge BA til aksjeselskaper vil ikke i seg selv medføre administrative eller personmessige konsekvenser.

For økonomiske konsekvenser av forslaget, vises det til omtale i St.prp. nr. 62 (2001-2001) Om omdanning av NSB BA og Posten Norge BA til aksjeselskaper.

1.7 Merknader til dei einskilde bestemmelsar

I kapittel 7 i proposisjonen blir de enkelte bestemmelser nærmere omtalt.

2. MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Bjørgulv Froyn, Martin Kolberg, Oddbjørg Ausdal Starrfelt og Tor-Arne Strøm, frå Høgre, Anne Berit Andersen, Sverre J. Hoddevik, Hans R. Kjæstad og leiaren Petter Løvik, frå Framstegspartiet, Thore A. Nistad og Kenneth Svendsen, frå Sosialistisk Venstreparti, Geir-Ketil Hansen og Heidi Sørensen, frå Kristeleg Folkeparti, Odd Holten og Jan Sahl og frå Senterpartiet, Jorunn Ringstad, er innforstått med at Ot.prp. nr. 82 (2001-2002) i hovudsak er ei oppfølging av forslag sett fram i St.prp. nr. 62 (2001-2002) Om omdanning av NSB BA og Posten Norge BA til aksjeselskap. Komiteen vil difor vise til merknader i innstilling frå komiteen i samband med behandling av St.prp. nr. 62 (2001-2002).

Komiteen sitt fleirtal, alle unnateke medlemene frå Fremskrittspartiet, har elles merka seg at Posten Norge BA gjennom konsesjonen er pålagt å tilby grunnleggjande banktenester gjennom heile ekspedisjonsnettet. Fleirtalet er samd i at denne plikta blir lovfesta, slik at det ikkje kan vere tvil om at dette er ei samfunnsplågd oppgåve for Posten.

Fleirtalet er open for at det kan vurderast endring i plikta til å inngå avtale med berre ein finansinstitusjon som får einerett og blir pålagt plikt til å tilby grunnleggjande banktenester i heile ekspedisjonsnettet til Posten. Ei klar forutsetning for endring er at dette ikkje skal svekke Posten sitt høve til å tilby banktenester til kundar i alle delar av landet. Fleirtalet støttar forslaget om at det blir gitt ei ny lov om tilbud av grunnleggjande banktenester gjennom ekspedisjonsnettet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det fremtidige Postselskapet må stå fritt i organiseringen av sine banktjenester.

Disse medlemmer vil vise til at bankenes filialnett er dramatisk redusert på kort tid. Samtidig overtar andre kanaler for banktjenester. Minibanker og butikker benyttes mer og mer til utbetalinger, og nettbanksystemer overtar mer og mer av betalingsforretningene.

Det er ingenting som tyder på at denne utviklingen er i ferd med å stoppe. I løpet av få år vil mange av de nåværende "grunnleggende banktjenester" være overlatt fra bank/postfilialer til andre.

Disse medlemmer mener derfor at forslaget til ny lov om grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS's filialnett er overflødig, og bør sløyfes.

Disse medlemmer finner derfor ikke å bifalle forslaget til lov om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett.

3. TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteen har elles ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjere slike

vedtak til lover:

A

Vedtak til lov

om omdanning av statens jernbanetraffikkselskap (NSB BA) og statens postselskap (Posten Norge BA) til aksjeselskaper

§ 1 Formål

Formålet med loven er å regulere forholdet til lov 22. november 1996 nr. 66 om statens jernbanetraffikk-

selskap, lov 22. november 1996 nr. 65 om statens postselskap og visse overgangsspørsmål i forbindelse med omdanning av statens jernbanetraffikkselskap (NSB BA) og statens postselskap (Posten Norge BA) til aksjeselskaper.

§ 2 Omdanning av statens jernbanetraffikkselskap

NSB BA kan oppløses ved at selskapets eiendeler, rettigheter og forpliktelser som en helhet overføres til NSB AS som del av statens innskudd i selskapet mot at staten erverver aksjer i det nye aksjeselskapet. Lov om statens jernbanetraffikkselskap § 65 gjelder ikke ved oppløsning av NSB BA.

Alle eiendeler og rettigheter som tilhørte forvaltningsbedriften NSBs trafikkdel før denne ble omdannet til NSB BA omfattes av overføringen i første ledd. Dette gjelder uavhengig av om overskjøting og lignende er gjennomført på det tidspunkt NSB BA omdannes til aksjeselskap.

NSB AS overtar på samme måte alle forpliktelser som har sitt grunnlag i NSBs trafikkdel før denne ble omdannet til NSB BA.

Kongen avgjør i tvilstilfelle om en eiendel, rettighet eller forpliktelse var knyttet til forvaltningsbedriften NSBs trafikkdel ved omdanningen til NSB BA.

§ 3 Omdanning av statens postselskap

Posten Norge BA kan oppløses ved at selskapets eiendeler, rettigheter og forpliktelser som en helhet overføres til Posten Norge AS som del av statens innskudd i selskapet, mot at staten erverver aksjer i det nye aksjeselskapet. Lov om statens postselskap § 65 gjelder ikke ved oppløsning av Posten Norge BA.

§ 4 Omregistreringer

Omregistrering i grunnbok og andre registre i forbindelse med omdanningene skjer ved navneendring. Første punktum gjelder tilsvarende når NSB AS i forbindelse med omdanningen overfører eiendomsretten til fast eiendom med videre til heleid datterselskap.

§ 5 Overføring av offentlig rettigheter mv.

Offentlige rettigheter, tillatelser mv. som gjelder NSB BA og Posten Norge BA blir ved omdanningen overført til henholdsvis NSB AS og Posten Norge AS.

§ 6 Overføring av eiendeler, forpliktelser mv.

Overføringen av forpliktelser i henhold til § 2 og § 3 skjer med frigjørende virkning for NSB BA og Posten Norge BA. De overførte forpliktelsene kan heller ikke gjøres gjeldende mot staten. Fordringshavere og andre rettighetshavere kan ikke motsette seg overføring etter første ledd eller gjøre gjeldende at overføringene utgjør en bortfallsgrunn for rettsforholdet.

NSB AS og Posten Norge AS skal videreføre NSB BA og Posten Norge BAs skattemessige verdier og

skatteposisjoner knyttet til de overførte eiendeler, rettigheter og forpliktelser. Omdanningene skal ikke utløse beskatning for de overdragende selskaper etter lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt.

§ 7 Fortrinnsrett til ny stilling i staten og ventelønn

Blir arbeidstaker i NSB AS eller Posten Norge AS sagt opp fordi:

- a) stillingen blir inndratt eller arbeidet er falt bort,
- b) vedkommende på grunn av sykdom er varig uskikket til forsvarlig å utføre sin tjeneste, eller
- c) vedkommende ikke lenger har de kvalifikasjoner som er nødvendig eller foreskrevet for stillingen, og det ikke foreligger annen passende stilling i selskapet eller datterselskaper til selskapet, skal vedkommende så vidt mulig tilbys annet høvelig arbeid i staten. Rett til slik stilling har bare fast tilsatte arbeidstakere som har vært tilsatt sammenhengende i selskapet i minst to år eller midlertidig tilsatte med sammenhengende tjeneste i minst fire år. Ved beregning av tjenestetiden regnes også tilsetning i datterselskap til selskapet.

Fortrinnsretten gjelder bare når arbeidstaker har de nødvendige faglige og personlige egenskaper for stillingen. Kan manglende kvalifikasjoner rettes ved hensiktsmessig tilleggsutdanning, kan vedkommende tilsettes på vilkår av at tilleggsutdanningen tas innen en fastsatt frist.

Arbeidstaker som får varsel om oppsigelse, skal gjøres kjent med sine rettigheter etter loven. Det kan da samtidig pålegges vedkommende innen en fastsatt frist å melde fra om fortrinnsretten ønskes gjort gjeldende. Får arbeidstaker tilbud om ny, passende stilling i staten og det ikke er akseptert innen 14 dager, faller fortrinnsretten endelig bort.

Arbeidstaker som er sagt opp uten at det foreligger annet passende arbeid i selskapet eller datterselskap til selskapet, og det antas å være vanskelig å skaffe annet høvelig arbeid, kan gis ventelønn fra staten om det ikke foreligger krav på pensjon. Ventelønn skal fastsettes for høyst tre år om gangen. Ventelønn gis ikke til fast tilsatt arbeidstaker med mindre enn to års tilsetningstid, eller midlertidig tilsatt med mindre enn fire års tilsetningstid.

Reglene i denne paragrafen begrenser ikke arbeidstakers rettigheter til ny stilling i selskapene eller datterselskap etter lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø §§ 13, 60 nr. 2 og 67.

Ved tvist om fortrinnsrett og ventelønn etter denne paragrafen får lov om arbeidervern og arbeidsmiljø § 67 nr. 6 tilsvarende anvendelse.

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder for arbeidstakere i NSB AS og Posten Norge AS. Dessuten gjelder bestemmelsene for arbeidstakere som pr. 1. juli 2001 var ansatt i NSB BA eller Posten Norge BA og som senere overføres til annet selskap i forbindelse

med eventuelle utskillelser av deler av selskapenes virksomhet.

Forskriftene 18. juli 1997 nr. 803 og 18. juli 1997 nr. 804 om fortrinnsrett og ventelønn for ansatte i henholdsvis Norges Statsbaner BA og Posten Norge BA, fastsatt med hjemmel i lov om statens jernbanetraffikselskap § 63 tredje og femte ledd og lov om statens postselskap § 63 tredje og femte ledd, gjelder også for fortrinnsrett og ventelønn etter bestemmelsen her.

Paragrafen her omfatter bare arbeidstaker som mottar oppsigelse før 1. januar 2005.

§ 8 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft straks, med unntak av § 9 som gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

§ 9 Endringer i andre lover

Fra det tidspunkt som framgår av § 8 gjøres følgende endringer i andre lover:

1. Lov 22. november 1996 nr. 65 om statens postselskap oppheves.
2. Lov 22. november 1996 nr. 66 om statens jernbanetraffikselskap oppheves.
3. I følgende bestemmelser skal betegnelsen «statens postselskap» endres til «Posten Norge AS»:
  - Lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene § 188
  - Lov 20. desember 1974 nr. 68 om vegfraktavtaler § 2 første ledd
  - Lov 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel § 8 annet ledd tredje punktum
  - Lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs § 79 femte ledd
  - Lov 29. november 1996 nr. 73 om formidling av landsdekkende postsendinger (postloven) § 6 første ledd første punktum og § 14
4. I lov 5. juni 1981 nr. 45 om tilsattes representasjon i offentlige virksomheters styrende organer mv. skal § 1 tredje ledd lyde:

Unntatt fra loven er:

  - a. virksomheter som er organisert etter lov om aksjeselskaper eller lov om allmennaksjeselskaper.
  - b. virksomheter som er organisert etter lov 30. august 1991 nr. 71 om statsforetak,
  - c. Norsk Tipping A/S og A/S Vinmonopolet,
  - d. Universiteter og høyskoler.
5. I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs skal § 142 femte ledd lyde:

Med selskap i tredje og fjerde ledd menes aksjeselskap, allmennaksjeselskap, forretningsavdeling av utenlandsk selskap, næringsdrivende stiftelse, boligbyggelag, borettslag, selskap som har til formål å fremme medlemmenes forbruksmessige interesser

(samvirke­lag), gjensidig forsikrings­se­l­skap og stats­foretak.

6. I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansierings­virksomhet og finans­institusjoner skal § 2-1 annet ledd nr. 2 lyde:

2. *Posten Norge AS* når det etter avtale som nevnt i lov dd.mm.åå nr. xx om tilbud av grunnleggende bank­tenes­ter gjennom *Posten Norge AS' ekspedisjonsnett* utfører tenes­ter for finans­institusjon.

7. I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper skal § 8-7 fjerde ledd lyde:

(4) Tredje ledd nr 2 gjelder tilsvarende når et boligbyggelag har bestem­mende innflytelse som nevnt i § 1-3 i selskapet.

8. I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper skal § 8-7 fjerde ledd lyde:

(4) Tredje ledd nr 2 gjelder tilsvarende når et boligbyggelag har bestem­mende innflytelse som nevnt i § 1-3 i selskapet.

B

Vedtak til lov

om tilbud av grunnleggende bank­tenes­ter gjennom *Posten Norge AS' ekspedisjonsnett*

§ 1 Formål

Formålet med loven er å sikre et tilbud av grunnleggende bank­tenes­ter gjennom *Posten Norge AS' ekspedisjonsnett*.

§ 2 Tilbud av grunnleggende bank­tenes­ter

Posten Norge AS skal gjennom avtale med finans­institusjon tilby grunnleggende bank­tenes­ter i hele sitt ekspedisjonsnett.

Med grunnleggende bank­tenes­ter menes åpning av konti, innbetalinger og innskudd samt utbetalinger og uttak på slike.

§ 3 Taushetsplikt

Taushetsplikt etter lov 24. mai 1961 nr. 2 om for­ret­nings­ban­ker § 18 gjelder tilsvarende for ansatte og revisor i *Posten Norge AS* når selskapet utfører tenes­ter for finans­institusjon.

Taushetsplikt pålagt i medhold av lov om for­ret­nings­ban­ker eller andre lover er ikke til hinder for gjensidig utveksling av opplysninger mellom finans­institusjonen og selskapet i den utstrekning dette er nødvendig for selskapets utføring av tenes­ter for finans­institusjonen.

§ 4 Ikraft­tre­delse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i samferdselskomiteen, den 4. juni 2002

Petter Løvik
leiar

Jorunn Ringstad
ordførar

Geir-Ketil Hansen
sekretær